

Critic's Point

Μέγιστοι Έλληνες...«άγνωστοι»:
Μάντζαρος, Καρρέρ, Σαμάρας, Λαυράγκας

[έν μέσω του άνεκκλαλήτως άμούσου Φεστιβάλ Άθηνών]

26/2014.

του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΕΩΤΣΑΚΟΥ.

ΜΕ ΓΝΩΜΟΝΑ τὸ σοφὸ λαϊκὸ «Ὁ καλὸς καπετάνιος στὴ φουρτούνα φαίνεται» καὶ ἀφορμὴ μόνον τὴν κατὰ τὸ ἥμισυ ἐπιτυχημένη ἐκδήλωση πὺ σχολιάζουμε, κρίνομε ἄκρως ἐπίκαιρο ἓνα νηφάλιον ἀπολογισμὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Φεστιβάλ πὺ συμπεριέλαβε τὸ Φεστιβάλ Ἄθηνων καὶ τὰ ἐκτὸς ἀρμοδιοτήτων μας, ἀλλὰ ἀδιαπραγματεύτως σημαντικότερα Ἐπιδαύρια. Συμπωματικὰ τὸ παρὸν ἄρχισε νὰ γράφεται Τρίτη, 16.7.2014, ὅταν στὴν ἐφ. Ἡ Καθημερινὴ (ἀρ. φύλλου 28697, σελ. 10, στήλη Γράμματα Ἀναγνωστῶν), ἐπιστολὴ τῆς βουλευτοῦ Ν.Δ. Κας Παναγιώτας Ἰακωβίδου, κατέληγε ὡς ἐξῆς: Θὰ ἔκανε μεγάλη χάρη στὸν καλλιτεχνικὸ κόσμον τῆς χώρας ὁ κ. Λούκος, ἂν ἔθετε τὴν παραίτησή του στὴ διάθεση τοῦ κ. ὑπουργοῦ. Τὴν ἐπιστολὴ δὲ σχολιάζουμε ἀλλὰ δὲν ἀγνοοῦμε. Ἀπλῶς ἐδῶ ἐπιχειροῦμε μιὰν ἀνακεφαλαίωση τῆς δετίας Λούκου στὸ φεστιβάλ: ὁ ἐκ Λυῶν (Γαλλία) χορογράφος εἶναι ἀπὸ τὸ Νοέμβριο 2005 καλλιτεχνικὸς διευθυντὴς τοῦ μετονομασθέντος Ἑλληνικοῦ Φεστιβάλ, (Ἄθηνων+Ἐπιδαύρια), μὲ διορισμὸ ἀναθεωθέντα τὸ Φεβρουάριο 2013 (βλ. διαδικτυακὰ ἐφ. Τὸ Βῆμα, 12.2.2013, ρεπορτάζ Μαρίας Θερμοῦ). Ἀποδεχθήκαμε σιωπηλὰ τὴν ἀνανέωση ἐπειδὴ ἡ οἰκονομικοκοινωνικὴ κρίση, τότε σκέτο ἔρεβος (τώρα...μργαλύτερο!) ἀπέτρεπε πειραματισμοὺς μὲ ἄλλα πρόσωπα—ἡ πύρινη ἐμπειρία Λαζαρίδη ἐν Λυρικῇ μᾶς σημάδεψε ἀνεξίτηλα.

Ἐκ γενετῆς (1955), τὸ Φεστιβάλ Ἄθηνων ὑπῆρξε ἐπικρατούντως μουσικὸ καὶ δευτερευόντως θεατρικὸ, σὲ δυσπροσδιόριστα ποσοστά, ἴσως

60%-40%. Ο κ. Λούκος, ανατρέποντας αυτήν την καθιερωμένη επί 50ετία ποσόστωση, τὸ ἔκαμε ἐπικρατούντως θεατρικοχορευτικό καὶ δευτερευόντως μουσικό, μὲ ἀντίστοιχα ποσοστά ἴσως 70%-30% καὶ τὸ ἄπλωσε σὲ πλῆθος χώρων, ἀδιαφορώντας πλήρως, γιὰ τὸ τι αὐτὸ στοίχιζε σὲ χρόνο καὶ χρῆμα, μόνο πῆγαιν' ἔλα, στὰ 4/5 τῶν κατοίκων τῆς πρω(κ)τευούσης. Ἀκριβῶς ὅπως ἄλλοι ἀπρόσκλητοι σωτῆρες τοῦ πολιτισμοῦ μας ποὺ τὸ συνήθως κληρονομημένο τους χρῆμα βουλώνει στόματα ὀσφυοκαμπτῶν. Μετὰ συγχωρήσεως χέστηκαν ὅλοι τους γιὰ τὸ πῶς φτάνει καὶ πῶς φεύγει ὁ μὴ κάτοχος Ι.Χ. κοσμάκης, λ.χ. στὴν τρομερὴν ὁδὸ Πειραιῶς 260, ὅπου «κατασκήνωσαν» ἀπερίσκεπτα ὁ μακαρίτης Κακογιάννης κ.ἄ. Σάμπως ἀγγίζει ἡ κρίση ἐλόγου τους; Κάποιοι ἀπὸ δαύτους, εἶναι ἡ κρίση!

Ἀνεξαρτήτως τῶν ἀκροαμάτων ποὺ ἐμεῖς ἐπιλέγαμε νὰ σχολιάσουμε, τὸ Φεστιβάλ περιέλαβε καὶ ἄλλα εἶδη μουσικῆς, καταντώντας ἕνα ἐπιφανειακὰ μόνον «ἐστετίστικο» κουλουβάχατο (ἀπὸ τὸ ἀραβικὸ kul wahad δηλ. «ὅλα ἕνα») ἀπευθυνόμενο σὲ διαφορετικὰ ἀκροατήρια, πολλὰ 100% ἀνίδια, ἀδιάφορα, ἢ καὶ ἐχθρικὰ πρὸς τὰ ἄλλα συνυπάρχοντα εἶδη, ἀντὶ νὰ στοχεύει στὴ γενικὴ καὶ ὁμοιογενῆ ἀνύψωση τοῦ Ἀπτικοῦ κοινοῦ. Παρὰ τὰ κάποια ἐνδιαφέροντα ἀνοίγματα τοῦ (λ.χ. στὴν ἐλληνικὴν ὄπερэта καὶ τὸ νεότερο μουσικὸ θεατρο), ἄσχετο ἂν ναυάγησαν χάρη σὲ Γωγιούς καὶ Κάλμπαρες, ἀγνόησε προϋπάρχοντες ἐπιτυχημένους συγχρόνους συνθέτες (οὔτε διαφήμισε κἂν τὴν Πετρόσουπα τοῦ Στάθη Γυφτάκη: τὴν ξαπόστειλε στὴν ὁδὸ Πειραιῶς 260 καὶ μάθαμε τὸ ἀνέβασμά της ὅταν τελικῶς ἔφτασε πρόγραμμα στὰ χέρια μας) καὶ θεσμούς ὅπως τὴ Συνέργεια Μουσικοῦ Θεάτρου (Λάρισα). Ἔτσι, πλὴν τοῦ Ensemble Intercontemporain τοῦ Μπουλέζ καὶ κάποιων ἐπιτυχημένων ἐκτελέσεων «ἀγνώστων» ἔργων Ξενάκη, χρεώνεται βδελύγματα, ὅπως ἡ σκηνοθεσία τῆς ὄπερας τοῦ Χαϊντελ Ταμερλάνος, καὶ τὸ κινηματογραφικὸ ἀριστούργημα τοῦ Λουί Μάλ «Μοιραῖο Πάθος» ποὺ μακέλεψαν οἱ Γωγιὸς καὶ Κάλμπαρα ἠλλάζοντάς του...φῶτα καὶ τίτλο: «Πληγὴ» (Πειραιῶς 260, 22.7.2008: φύγαμε στὰ μισά). Φέτος πιστώνεται μόνον μὲ τὸ «Σιρόη» τοῦ Χάσσε καὶ τὸ πρῶτο μισὸ τῆς σχολιαζόμενης συναυλίας ἀλλὰ μὲ πρόσχημα τὴν κατὰ 700.000 € περικοπὴ τῆς χρηματοδοτήσεώς του κατέφυγε στὰ... ΚΑΠΗ τοῦ λαϊκισμοῦ, ἐπιστρατεύοντας ὀνόματα πανάρχαια, λιγότερο ἢ περισσότερο

συνδεόμενα με τή μουσική που θυμίζει τηγανόλαδο ταγγιασμένο λόγω πολλαπλών χρήσεων. Χάρη στο Διαδίκτυο, ύποκύψαμε στον πειρασμό τής συντάξεως, καταλόγου τους, κατά σειράν ηλικίας, από τους γηραιότερους:

1) **Μούσχουρη, Νανά:** γ. Χανιά Κρήτης, 13 Ὀκτωβρίου 1934. Ἐτῶν 80, σέ λιγάκι...Νά τὰ χιλιάσει (ὅπως καί οἱ ἐπόμενοι) ἀλλ ἐρήμην μας. Πρὸς τὶ τὸ ὄλοσέλιδο στὴν Κυριακάτικη *Καθημερινή*;

2) **Μαίρη Λίντα:** γ. Πύργος Ἡλείας, 9 Νοεμβρίου 1935, ἐτῶν 79.

3) **Γιάννης Μαρκόπουλος,** ἐπιτομὴ λαϊκισμοῦ μηδέποτε πείσασα οὔτε ὡς τραγουδοποιός, οὔτε ὡς συνθέτης: γ. Ἡράκλειο Κρήτης, 18 Μαρτίου 1939, ἐτῶν 75.

4) **Μητσιᾶς, Μανώλης:** γ. Δουμπιά Χαλκιδικῆς, 26 Φεβρουαρίου 1946, ἐτῶν 68.

5) **Φαραντούρη, Μαρία:** γ. Ἀθήνα, 28 Νοεμβρίου 1947, ἐτῶν 67.

6) **Νταλάρας, Γιώργος:** γ. Πειραιᾶς, 29 Σεπτεμβρίου 1949), ἐτῶν 65.

7) **Τανάγρη, Μελίνα:** γ. Ἀθήνα. Διαδικτυακὰ βιογραφικὰ ἀποσιωποῦν ἐπιμελέστατα ἡλικία. Ἀρχαιότερη ἀναφερόμενη ἐμφάνισή της: 1977, Ἀχαρνῆς τοῦ Διονύση Σαββόπουλου. Ἄν καλοκαταλάβαμε εἶχαν προηγηθεῖ κάποιες σπουδὲς στὸ Παρίσι, Ἦταν τότε 20 ἐτῶν; Ἄν ναί, σήμερα ἴσως εἶναι 57 ἐτῶν, ἡ νεότερη μιᾶς συντροφιάς πού ὁ αὐτοσεβασμὸς καὶ τὸ σέβας στὴν κατὰ περίπτωσιν ἱστορία της δείχνουν ἀντιστρόφως ἀνάλογα τῆς ἐπάρσεώς της. Δὲν εἶναι τυχαία ἡ πρόσφατη μόδα τῶν ταινιῶν με βρυκόλακες...

Συμπέρασμα: καὶ ὁ κ. Λοῦκος ὑπηρετεῖ τὸν ἄνωθεν καὶ ἔξωθεν βιαίως ἐπιβληθέντα, ἀπὸ τὸ 1945, λαϊκισμὸ...Ἄλλωστε δήλωσε κάποτε ὅτι «ἀδυνατεῖ» νὰ ἀλλάξει γοῦστα καὶ ψυχολογία τοῦ Νεοέλληνα: τὸ πέτυχαν πρὶν κἂν γεννηθεῖ ἄλλοι, ἐθίζοντάς τον στὴ διπλοπενιὰ—τὸ ταγγιασμένο τηγανόλαδο...

* * *

ΣΕ 55 ΧΡΟΝΙΑ κριτικῆς, δὲ θυμουῖμαι πιὸ κατάπτυστη παρουσίαση συναυλίας ἀπὸ ἐκείνην τῆς σολωμικὰ τιτλοφορημένης *Νύχτα γιομάτη θαύματα, νύχτα σπαρμένη μάγια* ποὺ ὀργάνωναν τὰ Ἑπτανησιακὰ Πολιτιστικὰ Σωματεῖα Ἀττικῆς, μὲ ἀφορμὴ τὴν 150 ἐπέτειο τῆς Ἑνώσεως τῶν Ἑπτανήσων μὲ τὴ «Μητέρα» (διάβαζε: μητριά...) Ἑλλάδα καὶ ποὺ (πῶς τό ἔπαθε;) συμπεριέλαβε τὸ Φεστιβάλ Ἀθηνῶν. Πρωταγωνιστὲς στὸ α' μέρος καὶ ἄξιο μεγίστων ἐγκωμίων τῆς βραδιᾶς ὁ λαμπρὸς Ζακύνθιος ἀρχιμουσικὸς **Ἰάκωβος Κονιτόπουλος** καὶ ἡ **Συμφωνικὴ Ὀρχήστρα τοῦ Δήμου Ἀθηναίων**. Οἱ φεστιβαλικοὶ ὑπεύθυνοι τῶν ἐντύπων προγραμμάτων ἀγνόησαν ἰταμότατα λεπτομερέστατο κείμενο τοῦ Κονιτόπουλου, ποὺ τοὺς παρέδωσε σὲ Η/Γ' στίς 14.4.2014. Ἡ ἐκτύπωσή του σὲ χαρτί Α4 καὶ ἡ διανομὴ του σὲ πολυπληθέστατο κοινὸ 100% ἀνίδεο, ὡς ἀπεδείχθηκε, ἀποτελοῦσε ἀπόλυτη προτεραιότητα: πῶς ζέχνει τὸ ρωμαϊκὸ δημοσιουῖπαλληλίκι! Τὸ κείμενο περιλάμβανε σύντομα ἀλλὰ οὐσιαστικώτατα ἐνημερωτικὰ σημειώματα γιὰ τὰ ἔργα ποὺ ἀκούσαμε καὶ εὐχαριστίες σὲ πλῆθος συνεργατῶν τελικῶς...ἀνωνύμων ποὺ ἀναπόφευκτα ἀποσιώπησε ἢ σύντομη προσφώνηση τοῦ προέδρου Ἑπτανησιακῶν Σωματείων Ἀττικῆς (ἂν ἀποδίδουμε σωστὰ τὴν ἐπωνυμία του: ὅπως καὶ τὸ ὄνομα τοῦ προσφωνοῦντος δὲν ἀναγράφονταν πουθενά). Στὸ πρόγραμμα λοιπόν:

Α' μέρος :

- 1) ΚΑΡΡΕΡ(ΗΣ) ΠΑΥΛΟΣ (1829-1896): εἰσαγωγή ἀπὸ τὴν 4πρακτὴν ὄπερα *Μαρία Ἀντωνιέττα* (sic), κείμ. κόμητος Γεωργίου Ρώμα, 1873-74, παγκόσμια «πρώτη» (ὡς σήμερα, φεῦ, τελευταία!) μετὰ 10ετίαν, Ζάκυνθος, θέατρο Φώσκολος, 28 Ἰαν. 1884. Τεραστίας σημασίας γιὰ τὴν Ἱστορία τῆς Ἑντεχνης Ἑλληνικῆς Μουσικῆς, ἢ ἀριστουργηματικὴ, διεθνῶν προδιαγραφῶν ἐκτέλεση τῆς εἰσαγωγῆς ἀπὸ τὸν Κονιτόπουλο, ἀπετέλεσε καὶ τὴν πρώτη ἑλληνικὴ ἐκτέλεση (ἔστω, ἀποσπάσματος) μὴ ἑλληνικῆς ὑποθέσεως ὄπεράς του. Τὶ ἀριστούργημα καταύγασε νοῦ καὶ ψυχὴ μας! Λεπτότατα καὶ εὐρηματικὰ ἐνορχηστρωμένο μὲ τὰ λιτότατα μέσα ποὺ προσέφερε ἡ τότε Ζάκυνθος, πλούσιο σὲ δραματικώτατες ἐναλλαγές «τέμπι», μὲ ἓνα οὐράνιο, ἐκτενὲς σόλο βιολοντσέλλου (εὔγε στὸν τσελλίστα Κώστα Θεό!), ἄρια τῆς ἠρωϊδᾶς πρὶν κατατομηθεῖ, μὲ κάποιον ἀναμενόμενο παράθεμα τῆς *Μασσαλιώτιδος*. Μέγιστη σελίδα,

παγκόσμιας έμβελειας, τόσο συναρπάζουσα όσο και ή εισαγωγή από τή Δύναμη του Πεπρωμένου του Βέρντι. Αυτή είναι ή Μεγάλη Έλληνική Μουσική, όχι τὸ ταγγιασμένο τηγανόλαδο τῶν ΚΑΠΗ, φίλτατε κ. Λούκο.

- 2) ΛΑΥΡΑΓΚΑΣ, ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ (1860-1941): Ίντερμέτζο από τήν Γ' πράξη τῆς ὄπερας Φρόσω (κείμενο του συνθέτου) που ΑΠΑΙΧΤΗ ὡς τότε πρωτανεβάστηκε χάρη στις Έλληνικές Μουσικές Γιορτές ὑπό τὸ Βύρωνα Φιδετζῆ σὲ συναυλιακή μορφή (23.4.2010). Εὐγενικότατη σελίδα διακριτικοῦ λυρισμοῦ δὲν κέρδισε ἀπολύτως τίποτε ἀπὸ τήν «χορογραφική» προσθήκη λευχειμονουσῶν καὶ λευχειμονούντων λυσικόμων νεανίδων (5) καὶ νεανιῶν (2). Μαντεύουμε τὸ «χορογράφο» ἀπὸ ἄλλη, ἀπείρως πιὸ ἐπαίσχυντη συμβολή του (βλ. κατωτέρω)
- 3) ΣΑΜΑΡΑΣ, ΣΠΥΡΙΔΩΝ-ΦΙΛΙΣΚΟΣ (1861-1917): «Ἀφήγηση τοῦ Anziano», πράξη γ', σκηνη 3, ἀπὸ τήν 3πρακτὴ ὄπερα Ἱστορία ἀγάπης [Storia d' amore] ἢ Ἡ Ξανθούλα [La Biondinetta] κείμ. Paul Milliet, παγκόσμια α' ἔκτ. σὲ σκηνική μορφή, Μιλάνο, Teatro Lirico Internazionale, 17.11. 1903. Ὑψίστου ἐπιπέδου λυρικό ἀριστούργημα πρωτακουόμενο (ἔστω καὶ ἀποσπασματικά) στήν Ἑλλάδα, μὲ ἐξάιρεση τήν ἐπικρατούντως συμφωνική β' πράξη που παρουσίασε ὁ Δημήτρης Μητρόπουλος (Κεντρικό, 31.5.1927) μὲ τήν Ὀρχήστρα τοῦ Συλλόγου Συναυλιῶν, σὲ συναυλία γιὰ τὴ 10ῃ ἐπέτειο τοῦ θανάτου Σαμάρα. Τὸ λιμπρέτο, χρονικὸ ἑνὸς ἀναπόδραστα ἀλύτου Οἰδιποδείου συμπλέγματος, γράφτηκε κάπου στὶς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰ., πολὺ πρὶν ὁ Φρόυντ ἐκδόσει τήν Εἰσαγωγή στήν ψυχανάλυση (1917). Τοποθετεῖται ἱστορικὰ μεταξύ 1797-1800, ἐποχὴ τῆς ναπολεόντειας κατακτήσεως τῆς Ἰταλίας, ὅχι ὅμως ἀπὸ τήν πλευρὰ τῶν βοναπαρτικῶν (ὅπως ἡ Τόσκα), ἀλλὰ τῶν ἀντισταθέντων στὸν «εἰσβολέα». Καὶ ἡ ἄξια ἀρχαίας τραγωδίας σκηνη που ἐρμήνευσε ὁ βαρύτονος Διονύσης Σούρμπης, ὡς διασωθεὶς Anziano, εἶναι ἡ μουσσοργκσκείας ρωμαλεότητος περιγραφή τῆς ἑκατόμβης τῶν ἀνθισταμένων, ἀπὸ τοὺς Γάλλους, κατὰ τὸ λεγόμενο «Πάσχα τῆς Βερόνας», ὅπου ὁ ποταμὸς Ἀδίγης ἀντὶ γιὰ νερὸ κυ-

λοῦσε πτώματα καὶ αἷμα... Καίτοι ὁ Σούρμπης φωνητικά καὶ ὑποκριτικά, ἀποκάλυψε μέγα διεθνὲς διαμέτρημα, τὸ κοινὸ ἄκουγε ὅλα αὐτὰ ἐντελῶς ἀνίδεο, διότι ἔλειπαν ἀκόμη καὶ ὑπέρτιτλοι! Ἄ, σιγτήρ, ἐπὶ τέλους!

Β' μέρος :

- 4) ΜΑΝΤΖΑΡΟΣ-ΧΑΛΙΚΙΟΠΟΥΛΟΣ, ΝΙΚΟΛΑΟΣ (1795-1872) : Διονυσίου Σολωμοῦ Ἕγνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν, α' μελοποίηση σὲ 24 μέρη (1828-29), σὲ ὅλως ἄσχετη μὲ τὸ συνθέτη, γνωστὴ μας παλαιότερη ἐνορχήστρωση Ἄλκη Μπαλτᾶ. Σήμερα πὺ μετὰ τὸν ὑποφαινόμενο, ὁ μεγάλος συνθέτης ἔχει πολὺ βαθύτερα μελετηθεῖ, ἀπὸ πλειάδα ἐκλεκτῶν μουσικολόγων τοῦ Ἰονίου Πανεπιστημίου, ἅπαντες ἀναρωτιόμαστε γιατί ὅλα τὰ μετὰ τὴν *Aria Greca* (1827) σωζόμενα ἔργα του, γράφτηκαν ἢ σώζονται γιὰ φωνή-ές καὶ πιάνο. Οἱ δὲ ἀλλεπάλληλες μελοποιήσεις τοῦ Ἕγνου εἶναι ὅλες γραμμένες γιὰ 4φωνη (τενόροι I-II, μπάσοι I-II) χορωδία καὶ πιάνο. Ἄν κάποιος λοιπὸν θέλει (κακῶς, πιστεύομε) νὰ ἐνορχηστρώσει τὸν Ἕγνο, ὀφείλει τοῦλάχιστον νὰ μελετήσῃ ἐξονυχιστικότατα τὰ 7-8 σωζόμενα ἐνορχηστρωμένα ἔργα του, ἀπὸ τὸ μονόπρακτο *Ντὸν Κρεπούσκολο* (1815) ὡς τὴν *Aria Greca*. Τότε μόνον θὰ διεκδικήσῃ τὸ ἐγχείρημά του κάποιος κῦρος. Ὁ φίλτατος Ἄλκης γνωρίζει πόσο ἀπεριόριστα τὸν ἐκτιμοῦμε ὡς συνθέτη καὶ ἐνορχηστρωτὴ: τοῦ συνιστοῦμε λοιπὸν νὰ ἀποσύρῃ τὴν ἀψογή ἀλλὰ...ἄσχετη μὲ τὸ Μάντζαρο ἐνορχήστρωση ὡς νεανικὸ ὀλίσθημα, ἐλάχιστο τῶν δεινῶν τοῦ ἄμοιρου συνθέτη ἐκεῖνο τὸ μοιραῖο βράδυ:

Σὰν νὰ μὴν ἔφθανε ἡ ἐνορχήστρωση, πληθωρικὴ σὲ χάλκινα γιὰ Μάντζαρο, εἶχαμε καὶ...11 ἐπτανησιακὲς χορωδίες: 3 κερκυραϊκὲς, ἀνὰ 2 ζακυνθινὲς, κεφαλονίτικες καὶ λευκαδίτικες καὶ ἀνὰ 1 Παξῶν καὶ Κυθήρων. Μαζὶ μὲ τὶς Χορωδία Δήμου Ἀθηναίων, Παιδικὴ Σπύρου Λάμπρου, σύνολο 13, ἄτομα ἀκριβῶς 495! Προσθέστε καὶ...6 σολίστ (Ρόζα Πουλημένου, Ἑλένη Παναγιωτοπούλου-ὑψόφωνοι, Μαργαρίτα Συγγενιώτου-μεσόφωνος, Γιώργος Σαμαρτζῆς-τενόρος, Διονύσης Σούρμπης καὶ Πέτρος Καρύδης-βαρύτονοι) στὸ χῶρο τῆς ὀρχήστρας ὅπως καὶ ἡ παιδικὴ χορωδία: Οἱ

μαυροφορεμένα ἐνήλικες τοποθετήθηκαν στις κερκίδες Α και Ε, κλειστές στο κοινό. Όλα αυτά για μιὰ διαυγέστατη παρτιτούρα, για τὴν ὁποία 20-24 ἄρρενες χορωδοὶ ἦσαν ὑπεραρκετοί. Ὑπερβολές «τοπικισμοῦ» πὺ ἐκτροχίασαν πλήρως τὸ ζητούμενο ἀποτέλεσμα. Παρ' ὅλο πὺ καθεμιᾶς χορωδίας χωριστὰ ἢ ἄρθρωση ἦταν ἱκανοποιητικὴ, ὅλων μαζί μοιραῖα καταντοῦσε ἀκατάληπτη. Ἐπὶ πλέον, τὰ φεστιβαλικά σαῖνια εἶχαν παραλείψει ξανά ὑπερτιτλισμὸ μὲ ὀλόκληρο τὸ σολωμικὸ κείμενο. Ἐτσι μεγαλύτερο θῦμα τῆς βραδιᾶς ἦταν ὁ ἄμοιρος Σολωμός ἀπὸ τὰ θεῖα κείμενα τοῦ ὁποίου δὲν καταλάβαμε σχεδὸν λέξη, πέρα ἀπὸ τίς πρῶτες 4-5 στροφές τοῦ Ὑμνου πὺ προβλήθηκαν στὸ ρωμαϊκὸ τοῖχος. Κάπου κάπου ἢ μουσικὴ διακοπτόταν για νὰ διαβάσει σολωμικά(;) κείμενα, σὲ πεζο, ἑλληνικά καὶ ἰταλικά, τριάς ὑπερατάλαντων καὶ δύσαρθρων ἡθοποιῶν. Τὸ ἐμετικότατο θέαμα kitsch πὺ συναποτελοῦσαν ὅ,τι τὸ πρόγραμμα χαρακτήριζε «φιλολογικὴ ἔρευνα(;)-δραματουργικὴ ἐπεξεργασία, χορογραφία, φωτισμοί, video art, καὶ ἐπιμέλεια κοστουμιῶν», ὅλα κατώτερα κριτικῆς, ἐπιβάλλουν ἀποσιώπηση αὐτουργῶν δίχως αὐτοσεβασμὸ καὶ αἴσθηση ἱερῶν καὶ ὁσίων. Οἱ ἴδιοι λευχειμονοῦντες-σες τώρα σουλατσάριζαν πάνω κάτω ἐπὶ 50' στὴν ἡρωδειακὴ πασαρέλλα, σείοντες κλώνους φυτῶν μὴ ἀναγνωρίσιμων: ἑλῆες; δάφνες; Πάντως ὄχι ζαρζαβατικά καὶ ὀπωροκηπευτικά. Ἄν εἴμαστε προετοιμασμένοι θὰ τὰ φέρναμε ἐμεῖς για νὰ τὰ ρίξουμε στοὺς αὐτουργοὺς τοῦ νεοελληνικότατου αὐτοῦ kitsch...

Καὶ ὅμως, χάρη στις ὑπεράνθρωπες προσπάθειες τοῦ Ἰάκωβου Κονιτόπουλου, τελικῶς χαλιναγωγῆσαντος ἑκατοντάδες τραγουδιστῶν, παραχαραγμένη ἔστω, ἀπὸ τὴν ἐνορχήστρωση, προβλήθηκε ἢ εὐρηματικὸτατη ἰδιοφυῖα τῆς μαντζαρικῆς γραφῆς. Δὲν πιστεύαμε τὰ αὐτιά μας ἀκούγοντας τὴν καθαρὸτατη πολυφωνικὴν ἐκφορὰ καὶ ἀνέλιξη-πλοκὴ τῶν φωνῶν στὴν ὑπέροχη καταληκτικὴ φύγκα Ἀκουσμένοι εἰς τὴν ἀνδρείαν! Ἐγένετο Φῶς! (Ἡρώδειο, 4.7.2014).
